

Barne- og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Oslo, 30.10.08

HØRING – FORSLAG TIL ENDRINGER I GJELDSORDNINGSLOVEN

Deres referanse: 200803042 - /PGUFJS

Juridisk rådgivning for kvinner, JURK, viser til høringsbrev av 18.07.08 vedrørende forslag til endringer i gjeldsordningsloven.

JURK gir gratis juridisk rådgivning til kvinner, og vi uttaler oss på bakgrunn av de erfaringer vi har gjort i vår saksbehandling.

1. Innledning

JURK er enig med departementet på de fleste punkter i høringen, men stiller oss blant annet kritiske til å åpne for gjeldsordning uten en fastsatt gjeldsordningsperiode. Nedenfor følger JURKs kommentarer til de enkelte punkter i høringen.

2. Merknader til de enkelte punkter i høringen

2.1 Kravet om utenomrettslige forhandlinger ("egenforsøket")

Departementet fremmer forslag om å videreføre prinsippet om egenforsøk, men foreslår samtidig en tilføyelse i loven med sikte på å lette kravene for saker som er lite egnet for utenrettslig løsning.

JURK støtter videreførelsen av det egne forsøket. Det er klart til det beste for alle parter om skyldneren kan komme til enighet med kreditorene på egenhånd, uten å involvere namsmyndighetene. Det egne forsøket kan være styrkende for skyldner, som blir satt i en posisjon som gjør det mulig igjen å få kontroll over sin økonomi. Videre er det klart ressursbesparende for namsmyndighetene.

På tross av dette, bør det egne forsøket ikke kun være en formalitet. Fra vår praksis har vi sett at skyldnere som har en negativ dividende, vanskelig kommer til enighet med kreditorene på egenhånd. Flere kreditorer har som praksis at de ikke aksepterer slike egne forsøk med svært lavt eller ingenting til utbetaling, uavhengig av skyldners økonomi. I slike saker krever likevel namsmyndighetene at det egne forsøket gjennomføres. Det blir foretatt nærmest som en formalitet, slik at man bare må vente på første avslag fra en kreditor for at saken kan sendes til namsmyndighetene. Det skal svært mye til for å komme utenom kravet til eget forsøk.

Dette mener JURK er svært uheldig. Hensynet til klienten tilsier at man ikke skal bruke unødig tid dersom det egne forsøket ikke har mulighet for å føre frem.

I det egne forsøket ligger det nå både en rett og en plikt for skyldner til å søke bistand fra kommunen i form av økonomisk rådgivning. Slik rådgivning er helt nødvendig for de fleste skyldnere for å kunne forhandle med kreditorene selv. JURK erfarer imidlertid at det nåværende kommunale rådgivningstilbudet ikke er tilfredsstillende. Det tar ofte lang tid før man får avtalt en time hos en økonomisk rådgiver, og kompetansen til den enkelte rådgiver er svært varierende. I flere tilfeller blir saken henvist til oss. Det er svært viktig at man forbedrer dette tilbudet dersom man skal kreve at skyldneren benytter seg av rådgivningen. Det er i den anledning viktig at man utarbeider klare retningslinjer for de enkelte rådgiverne i kommunene.

Da det i forslaget fra departementet er foreslått at kommunen skal kunne sende saker direkte til namsmyndighetene dersom de ser at de ikke har kompetanse, vil det etter JURKs vurdering også være viktig å øke kompetansen til de kommunale gjeldsrådgiverne dersom det egne forsøket fortsatt skal være hensiktsmessig.

2.2 Låneopptak i gjeldsforhandlingsperioden

JURK er enig i departementets forslag om å endre loven slik at låneopptak under gjeldsordningen kun krever godkjenning av namsmyndighetene. Hensynet til skyldneren og muligheten for å komme til en ordning med kreditorene, gjør at JURK stiller seg positive til dette forslaget. Effektivitet under forhandlingsperioden vil både være til gagn for skyldneren, og for namsmyndighetene.

2.3 Gjeldsordning for skyldnere bosatt utenfor Norge

Det er viktig at saken skal opplyses best mulig, og dette gjør at det bør stilles strengere krav til skyldneren om man skal tillate inngåelse av gjeldsordning for skyldnere bosatt utenfor Norge.

Det er innad i JURK dissens vedrørende departementets forslag om å tillate gjeldsordning for skyldnere bosatt utenfor Norge. Flertallet er enig i departementets forslag. Det er etter gjeldende rett mulig å flytte utenlands under en gjeldsordning. Dersom saken kan bli tilstrekkelig belyst, skal man ikke måtte pålegge skyldneren å flytte tilbake til Norge under gjeldsforhandlingen, for så å kunne flytte ut igjen etter at gjeldsordningen er inngått.

Vilkåret om at man skal ha en tilknytning til Norge bør likevel være sentralt. Etter det aktuelle lovforslag er det lagt til grunn at skyldnerens tilknytning til Norge skal vektlegges som moment

i vurderingen av om det skal kunne åpnes for gjeldsforhandlinger. Etter nåværende svensk rett er det et vilkår at skyldneren må ha svensk "hemvist", som i praksis tilsvarer å være folkeregistrert i Sverige. JURK mener at dette er et passende kriterium som også bør videreføres i norsk rett, gjerne klarere enn i det aktuelle lovforslaget.

Mindretallet i JURK ønsker at vilkåret om å være bosatt i Norge, skal være et av de strengere vilkårene for å kunne inngå gjeldsordning. Vilkaåret om tilknytning til Norge bør i den anledning tilsi at man faktisk må være bosatt i Norge.

2.4 Skatte- og avgiftskrav

JURK stiller seg positive til lovendringer for å få en bedre sammenheng innad i loven, deriblant at skatte- og avgiftskrav ikke skal prioriteres under gjeldsforhandlingsperioden. Dette samsvarer klart bedre med de gjeldende reglene.

JURK er videre enige i at krav sikret ved legalpant i bolig bør anses som boligutgifter, og at slike krav skal gis full dekning under en gjeldsordning. Hensynet til skyldner og de prioriterte kreditorene vil her veie tyngre enn hensynet til de uprioriterte kreditorene.

JURK har ingen ytterligere kommentarer vedrørende behandlingen av skatte- og avgiftskrav under gjeldsordningsperioden.

2.5 Gjeldsordningsperiodens lengde, alternative oppgjørsformer mv.

JURK ser fordeler med å ha en gjeldsordningsperiode. Perioden gir skyldneren mulighet for å betjene sine krav. Det støtter også den allmenne rettsoppfatning at man ikke får slettet sine økonomiske krav for lett, men at man som utgangspunkt skal gjøre opp for seg. Nåværende lov favner viktige unntak, som for eksempel om skyldner i lengre tid har oppfylt forpliktelser til utenomrettslig ordning og ved ekstraordinære belastninger eller uvanlig oppofrelse for skyldner.

Et mindretall i JURK stiller seg imidlertid positivt til at gjeldsordningsperioden gjøres mer fleksibel, for at den skal kunne være enklere å gjennomføre for de mer ressursvake grupper som ofte søker gjeldsordning. Departementet foreslår å utvide mulighetene for å i særlige tilfeller sette en kortere gjeldsordningsperiode, spesielt om skyldneren er varig ute av stand til å betale dividende for sine forpliktelser. En standard gjeldsordningsperiode bør ikke fremstå som kun en formalitet. Hensynet til skyldneren bør her veie tyngre enn muligheten for at kreditor kanskje ville mottatt noe arv eller lottogevinst om skyldneren hadde vært under en femårig gjeldsordningsperiode.

2.6 Særlig om næringsgjeld

Da JURK har svært lite saksbehandlingserfaring vedrørende skyldnere med næringsgjeld, har vi ingen kommentarer vedrørende dette punktet.

2.7 Gjeldsordning for straffedømte

JURK vet av erfaring at gjeld er et stort problem for straffedømte. Muligheten for å komme tilbake etter soning blir klart påvirket av de økonomiske utfordringene som møter skyldneren. Mange ønsker å bruke tiden under soning for å få kontroll på økonomien sin, men muligheten er svært begrenset. De fleste har gjeld knyttet til straffbare forhold, og avskjæres derfor som utgangspunkt fra å inngå gjeldsordning etter nåværende lovgivning.

JURK er enig i at det bør være en sikkerhetsventil i forhold til sletting av gjeld som kan virke samfunnsstøtende. Vurderingen bør imidlertid bli mer fleksibel.

JURK støtter i den anledning spesielt innføringen av resosialiseringshensynet i vurderingen av å tillate gjeldsordning på et tidligere tidspunkt for straffedømte. Vi ønsker i den anledning å henvise til den nyeste stortingsmeldingen vedrørende kriminalomsorgen, St.meld. nr. 37, hvor fokuset på reintegrering av straffedømte etter soning er et viktig moment. Hensynet til hva som bør anses som støtende for andre skyldnere og samfunnet for øvrig, må nyanseres i tilfeller hvor den straffedømte har sonet sin straff og skal tilbake som en fungerende samfunnsborger.

JURK gjør imidlertid oppmerksom på den svarte gjelden som mange straffedømte har og som kan gjøre en gjeldsordning vanskelig å overholde.

2.8 Etterperioden

Departementet ber også om tilbakemelding vedrørende etterperioden i anledning høringen.

Formålet med gjeldsordninger er at man skal gjøre opp for seg under gjeldsordningsperioden. Man skal leve et nøkternt liv og ofre mye. Menneskelige hensyn taler for at man da ikke skal leve i uvisshet over lengre tid. Det vil også gi en større kontinuitet i loven, ved at alle forpliktelser slettes ved gjeldsordningens slutt. Den uvisse situasjonen for skyldner i en slik toårsperiode bør i de få tilfellene veie tyngre enn hensynet til kreditorene. JURK foreslår i den anledning at etterperioden fjernes fra loven.

2.9 Behandling av straffebøter under gjeldsordning

JURK er enig i nåværende praksis, og er dermed enig i departementets forslag om nærmere presisering i lovgivningen.

2.10 Gjeldsordningsloven § 6-3

JURK har ingen ytterligere kommentarer på dette punkt.

3. Avsluttende kommentarer

JURK stiller seg positiv til endringer i gjeldsordningsloven for å gjøre loven mer fleksibel og for å tilpasse den dagens skyldnere. Flere av de foreslåtte endringene bidrar videre til en bedre kontinuitet i lovgivningen.

Flertallet i JURK stiller seg imidlertid negativ til å innføre gjeldsordning uten en gjeldsordningsperiode.

JURK stiller seg også negativ til den nåværende kommunale gjeldsrådgivningen. Kompetansen er varierende, og ventelistene kan være lange. Dersom man ønsker en mer fleksibel ordning, er det også ønskelig at flere kommer til enighet med kreditorene utenomrettslig. For de fleste skyldnere krever dette hjelp utenfra.

JURK vil til slutt oppfordre departementet til å igjen vurdere muligheten for å fjerne etterperioden ved gjeldsordning helt.

For Juridisk Rådgivning for kvinner (JURK)

Elisabeth Elliott

Anne Marie Tollehaugen

Camilla Verdich

Solveig Wangensten Johnsrud

Line Seglem Larsen

Marit Aurdal